СВІРІДОВА
Світлана Сергіївна
Sviridov3as@gmail.com
к.е.н., доцент, Одеський національний політехнічний університет

УДК 330.341:630

СТВОРЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ КРАЇНІ

CREATION OF LIGHT INDUSTRY ENTERPRISES' POTENTIAL TO COUNTRY

ГІРЕНКО
Анастасія Борисівна
студент, Одеський національний політехнічний університет

Стаття охоплює питання формування потенціалу підприємств легкої промисловості. Надано аналіз стану галузі та ефективності використання потенціалу підприємств. Виявлено перелік проблем розвитку та збільшення потенціалу легкої промисловості. Визначено, що легка промисловість України – це одна з найбільш соціально значущих галузей промисловості. Отже, сучасний стан легкої промисловості країні можна охарактеризувати як незадовільний і дуже нестабільний. Підприємства не можуть ефективно працювати через брак капіталовкладень та інвестування в розробку нової техніки та технологій, відповідного високотехнологічного обладнання. У зв'язку з цим запропоновано шляхи формування потенціалу підприємств галузі, основні етапи реалізації цього складного процесу.

* * *

Статья охватывает вопросы формирования потенциала предприятий легкой промышленности. Приведен анализ состояния отрасли и эффективности использования потенциала предприятий отрасли. Выявлен ряд проблем развития и увеличения потенциала предприятий легкой промышленности. Определено, что легкая промышленность Украины – это одна из наиболее социально значимых отраслей промышленности. Однако, современное состояние промышленности можно охарактеризовать как неудовлетворительное и нестабильное. Предприятия не могут эффективно работать из-за отсутствия капиталовложений и инвестиций в розработку новой техники и технологии, высокотехнологического оборудования. В сявзи с этим предложены пути формирования потенциала предприятий отрасли, приведены основные этапы реализации этого сложного процесса.

* * *

The article covers questions of forming potential of enterprises of light industry. It is defined that light industry of Ukraine is one of most socially meaningful industry and analyzed state of the industry and it is given efficiency of use business potential. Industry consists of 17 sub industries and has productive potential capable to produce the wide range of general of goods that is able to satisfy all demand of internal market. Multi-profile trade production concern "Textile-contact" is leader of internal market. Enterprises of industry are located in all regions of Ukraine concentrated about 7% of total number of industrial and production potential of industry and 2.4 % of production assets. But modern state of light industry can be described as unsatisfactory and very unstable. It is explained by a general crisis of light industry. There are a lot of problems (cheap and bad quality of imported goods, problems of crediting of industry, reduction of consumer demand, system of taxation) lead to decline of light industry in Ukraine and as a consequence to reduction of employment in light industry of Ukraine. It is defined the list of problem of development and increase of potential light industry. Potential of enterprise is explicit and hidden backup capabilities of enterprise that can be used for the achievement certain goal enterprises in aggregate with resources, supplies and production capacity. Enterprises cannot effectively work due to the shortage of capital investments and investments in development of new technique and technologies related hi-tech equipment. There is proposed the ways of forming of potential of enterprises of industry and main stages of their implementation in that difficult process.

Ключові слова: *потенціал, легка промисловість, етапі формування, аналіз, стан, процес, розвиток, шляхи*

Ключевые слова: *потенциал, легкая промышленность, этапы формирования, анализ, состояние, процесс, развитие, пути*

Keywords: *potential, light industry, forming stages, analysis, state, process, development, ways*

ВСТУП

Процес формування потенціалу підприємства, передбачає визначення шляху переходу від наявного до бажаного стану потенціалу підприємства та, на відміну від існуючих, враховує можливості підприємства проводити перерозподіл існуючих ресурсів і зусиль чи шляхи збільшення використання прихованих ресурсів і зусиль шляхом перетворення або внаслідок саморозвитку підприємства. Розроблений процес дає можливість здійснювати прогнозування змін можливостей використання потенціалу підприємства на певний період часу.

Реалізація такого процесу дає можливість збільшити існуючий потенціал, дати оцінку рівню синергічної взаємодії між окремими елементами проектного потенціалу та створити новий тип потенціалу підприємства.

МЕТА РОБОТИ

Метою даної статті є оцінка потенціалу підприємств легкої промисловості України та визначення напрямків та етапів його формування.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційною базою дослідження є наукові статті, посібники, монографії, ресурси Internet. При проведенні дослідження використано методи порівняння та узагальнення, структурно-логічного аналізу.

РЕЗУЛЬТАТИ

У ринковій економіці конкурентоспроможність підприємства залежить від величини його потенціалу. Побудувати прості, але ефективні, адаптовані до конкретних умов розвитку, виробничі відносини та розробити механізми управління підприємством стає можливим лише при розгорнутому, комплексному та системному дослідженні такої категорії, як потенціал підприємства, його структурних елементів та характеру. Досвід провідних світових економічних систем підкреслює значущість дослідження системоутворюючих засад формування і використання потенціалу в усіх його формах та проявах.

При управлінні виробничим потенціалом промислового підприємства є суттєвим визначення формування структури виробничого потенціалу підприємства. Найбільш повне визначення структури виробничого потенціалу підприємства пропонується у роботі О.С. Федоніна, І.М. Рєпіної та О.І. Олексюка, Є.А. Бельтюкова, С.С.Свірідової [1, 2].

Для ефективного функціонування і забезпечення конкурентоспроможності підприємств та інших суб'єктів господарювання необхідно якісно розвивати матеріально-технічні, структурно-функціональні, соціально-трудові та інші елементи потенціалу. Розглянемо формування потенціалу підприємств легкої промисловості України.

Легка промисловість охоплює багато напрямків: текстильну, трикотажну, швейну, шкіряну, взуттєву, хутрову та інші галузі, підприємства розміщенні у містах орієнтуючись переважно на споживача, наявність сировини та трудових ресурсів.

Галузь складається з 17 підгалузей. Не зважаючи на широту, галузь має виробничий потенціал, здатний виробляти широкий спектр товарів широкого вживання і промислового призначення, який здатен задовольнити увесь попит внутрішнього ринку. На підприємствах галузі, розташованих в усіх регіонах України, зосереджено близько 7% загальної чисельності промислово-виробничого потенціалу промисловості і 2,4 % виробничих фондів [3, 4].

Легка промисловість України – це одна з найбільш соціально значущих галузей промисловості, яка може надати велику кількість робочих місць для населення. Легка промисловість України могла б вирішити проблему зайнятості населення, проте чітко простежується тенденція спаду кількості осіб, працюючих в даній сфері. Якщо на початку 90-х рр. XX ст. зайнятість становила 750 тис. осіб, то у 2016 р. цей показник скоротився майже у 8 разів. Це пояснюється загальним кризовим становище галузі. Дешеві низькоякісні імпортні товари, низька конкурентоздатність, проблеми кредитування галузі, скорочення споживчого попиту, система оподаткування – все це призвело до занепаду галузі в Україні, а як наслідок і до скорочення зайнятості в легкій промисловості України [3,4].

На внутрішньому ринку країни склалася негативна ситуація. Його практично заполонила продукція нелегального виробництва, яка ввезена на територію держави, не дотримуючись законів, без сплати мита, зборів, або ще гірше – контрабанда з країн з дешевою робочою силою та знецінені товари, що були у вжитку.

На сучасному етапі в Україні існує перелік проблем формування розвитку та розширення потенціалу легкої промисловості. Серед яких можна виділити такі:

– переповнення внутрішнього ринку імпортними товарами із заниженою митною вартістю, товарами групи «секонд-хенд»;

– відсутність сприятливих умов для закупівлі високоякісного обладнання, яке не виробляється в Україні;

– низький рівень інвестицій у легку промисловість України, як з боку іноземних інвесторів, так і з боку держави;

– поділ великих підприємств галузі на дрібні, які переходять на спрощену систему оподаткування, або на «тіньове» виробництво [3].

У галузі легкої промисловості на території України функціонує понад 10 тис. підприємств, з них у текстильній промисловості – близько 2,5 тис., з виробництва готового одягу і хутра – близько 6 тис., шкіри і шкіряного взуття – близько 1,5 тис.. Практично всі підприємства легкої промисловості знаходяться під контролем підприємців у приватизованій власності, а ті, що належать державі, становлять менше 1% [4].

Список лідерів внутрішнього ринку очолює багатопрофільний торгово-виробничий концерн «Текстиль-Контакт», основний вид діяльності якого полягає у виробництві і реалізації всіх видів тканин, штучного хутра, трикотажних полотен, прикладних матеріалів, фурнітури (понад 20 тис. найменувань). Виробництво такого різноманітного асортименту стало можливим завдяки великим бюджетним замовленням на бавовняні, шерстяні і напівшерстяні тканини.

Іншим об'єднанням з промисловим, науковим і фінансовим потенціалом, яке швидко розвивається, є корпорація підприємств «Текстиль-Україна». Провідна роль у завоюванні зовнішніх ринків збуту вже кілька років належить АТ «Україна» (м. Житомир), що поставляє свої вироби до Німеччини, Чехії, Словенії, Хорватії, Угорщини, Польщі; АОЗТ «Черкаський шовковий комбінат», який реалізує шовкові тканини до США, Данії, Чехії, Угорщини; ВАТ «Рівнельон»; ЗАТ «ВОЗКО» (м. Вознесенськ) [3].

Із загального числа підприємств легкої промисловості понад 140 здійснюють зовнішньоекономічну діяльність: експортують свою продукцію до країн Європи і СНД – в основному чоловічий та жіночий верхній одяг, костюми, блузки, сорочки, а також одяг промислового призначення, нижню білизну, рукавиці, рукавички. Структура експорту галузі представлена на рис. 1.

Найбільші поставки здійснювалися до Німеччини – 40 %, до Франції – 9 %, Польщі та Італії – по 7 %, Нідерландів та Угорщини – 5 %. Нижче наведені діаграми експорту та імпорту продукції легкої промисловості.

На українському ринку представлено дуже багато імпортних підприємств, структура представлена на рис. 2. Найбільш з Китаю – 47 %, та Туреччини – 9 %.

Аналіз статистичних даних дає можливість побачити, що не зовсім гарний стан у промисловості, в т.ч. і у переробній промисловості почався з 2013 р.. У

2016 р. темпи зниження виробництва продукції переробної промисловості і промисловості в цілому досягли максимальних значень 9,3 % і 10,1 % відповідно. У легкій промисловості ситуація відмінна. Загальне падіння по легкій промисловості за 2016 р. становило 1,4 % – це значно менше, ніж у 2014 р. – тоді було 6,6 % (табл. 1).

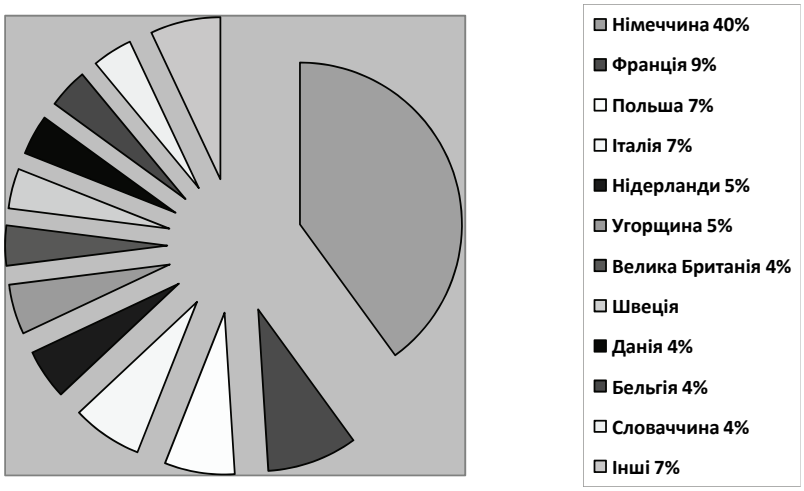

Рис. 1. Експорт продукції легкої промисловості у відсотковому вираженні за 2016 рік [5]

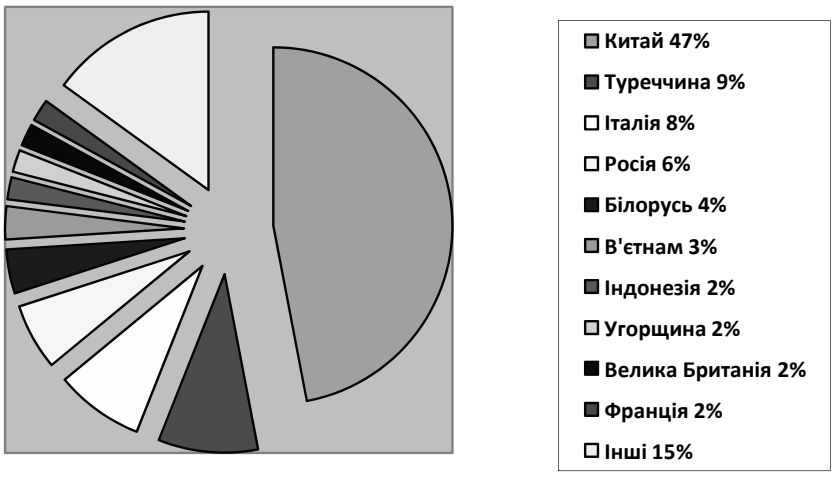

Рис. 2. Імпорт продукції легкої промисловості у відсотковому вираженні за 2016 рік [5]

Таблиця 1

Темпи розвитку легкої промисловості, у % (до попереднього року) [*5*]

	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Промисловість	108,0	99,5	95,7	89,9
Переробна промисловість	109,6	98,0	92,5	90,7
Легка промисловість	107,6	93,4	94,2	98,6

Міністерством України було розроблено декілька заходів, які направлені на удосконалення та спрощення державного регулювання розвитку потенціалу легкої промисловості, підтримку капітальних та інноваційно-інвестиційних проектів, покращення структури виробництва з урахуванням розвитку світових підприємств легкої промисловості, розвиток вітчизняної сировинної та трудової бази, проведення ефективної митно-тарифної політики, забезпечення додаткових повірок, проходження сертифікації продукцією і впровадження систем контролю, управління та вдосконалення якістю, а також забезпечення технологічного переоснащення підгалузей легкої промисловості за рахунок розвитку науково-технічного прогресу. Але, на жаль, у наш час використовується не весь потенціал цієї галузі.

Потенціал підприємства – це наявні, приховані та резервні можливості підприємства, які в сукупності з ресурсами, запасами та виробничою потужністю, можуть бути використані для досягнення певної мети чи цілі підприємства.

Виробничий потенціал підприємства – це властивість носія забезпечити виготовлення продукції певної номенклатури, що відповідає вимогам ринку за

вихідними характеристиками, якістю, асортиментом, по максимуму, з орієнтацією не на попит, а на загальну місткість ринку цієї або альтернативної (що її виробництво забезпечено функціональним потенціалом відповідної системи) продукції [6].

Потенціал підприємства характеризується чотирма головними ознаками:

1. Потенціал підприємства визначається його реальними можливостями у тій чи іншій сфері соціально-економічної діяльності, причому не тільки реалізованими, але й нереалізованими за будь-яких причин.

2. Можливості будь-якого підприємства у більшості залежать від наявності ресурсів та резервів (економічних, соціальних), які не залучені до виробництва. Тому потенціал підприємства характеризується також і певним обсягом ресурсів, як залучених у виробництво, так і не залучених, але підготовлених до використання.

3. Потенціал підприємства визначається не стільки наявними можливостями, але й навичками різнонітних категорій персоналу щодо його використання з метою виробництва товарів, здійснення робіт (послуг), отримання максимального прибутку й забезпечення ефективного функціонування й стійкого розвитку виробничо-комерційної системи.

4. Рівень і результати реалізації потенціалу підприємства (обсяг виробленої продукції або отриманого прибутку) також визначаються формою підприємництва й адекватної їй організаційною структурою [6].

Формування потенціалу підприємства – це процес пошуку, збору та зосередженню підприємницьких можливостей, їх структуризації та побудови деяких організаційних й керівницьких форм, задля стабільного розвитку та ефективного відтворення. Розглянемо більш детально, що являє собою процес формування потенціалу підприємства. [7]

На підставі узагальнення теоретичних основ сформулюємо етапи формування потенціалу підприємства (рис. 3).

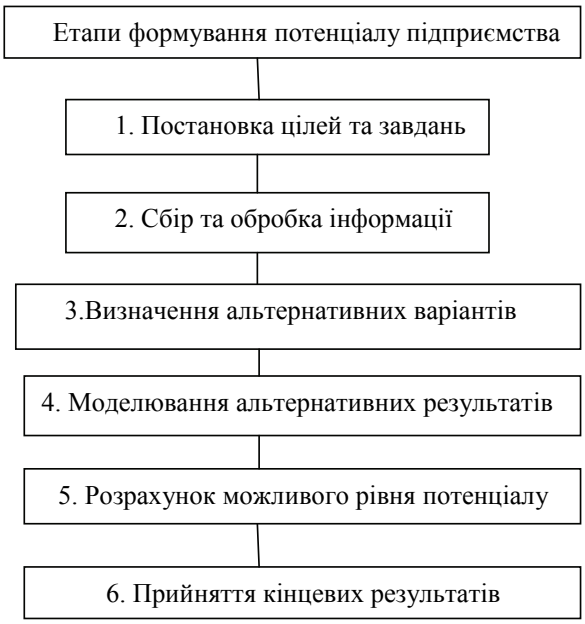

Рис. 3. Етапи формування потенціалу підприємства

Так, етап 1-й полягає у визначенні цілей та завдань із формування потенціалу підприємства. Створюваний процес завжди повинен бути цілеспрямованим, тобто мати певний «ідеальній» кінцевий результат, до якого прагне підприємство. Цілі з формування потенціалу підприємства визначають те, чого необхідно досягти в результаті реалізації деяких дій у певних умовах та конкретному періоді часу.

Етап 2-й передбачає перш за все пошук, накопичення й упорядкування інформації про наявний стан потенціалу підприємства. Визначаючи стан потенціалу підприємства, слід врахувати наявні у його розпорядженні на поточний момент часу ресурси та зусилля, й приховані – ті, які шляхом перетворення або внаслідок саморозвитку можуть бути використані, однак на поточний момент часу ще не залучені. [8]

Етап 3-й присвячений розгляданню альтернативних варіантів бажаного рівня потенціалу підприємства. Можливі варіанти формулюються за рахунок результатів пошуку сфери, де є можливість в той чи іншої мірі реалізувати власний потенціал.

На наступному етапі здійснюється розрахунок прогнозного рівня використання потенціалу підприємства. Цей етап призначений для обчислень протягом усього інтервалу прогнозування. Але цей період потрібно зіставити з базовим періодом, якщо формується новий потенціал, або с бажаним, тобто проектним. Згідно із загальноприйнятою методикою розраховується коефіцієнт синергізму. За наявності синергічного ефекту рівень цього коефіцієнта перевищує одиницю [9].

Після виявлення стану, або зміни стану потенціалу розробляються та приймаються управлінські рішення щодо підтримки бажаного потенціалу підприємства. У підсумку проектуються також нові шляхи досягнення мети підприємства вже за допомогою нового

сформованого потенціалу.

ВИСНОВКИ

Отже, сучасний стан легкої промисловості України можна охарактеризувати як незадовільний і дуже нестабільний. Майже кризове становище в цієї галузі почався та тягнеться ще з 90-х рр. ХХ ст.. Підприємства не можуть ефективно працювати через брак капіталовкладень, інвестування у розробку нової техніки та технологій, відповідного високотехнологічного обладнання. Не дивлячись на низку проблем, весь потенціал галузі ще не використаний через невивчене питання правильного його формування та шляхів підвищення, брак можливості використання існуючого потенціалу.

Отже, наведено процес формування потенціалу підприємства, який передбачає визначення порядку створення або переходу від поточного до бажаного стану потенціалу підприємства та, на відміну від існуючих, враховує здатність підприємства здійснювати перерозподіл наявних ресурсів і зусиль, пошук прихованих, а також використання резервних можливостей. Розроблений процес дозволяє здійснити прогнозування рівня, або зміни використання потенціалу підприємства. Реалізація такого процесу дає можливість сформувати рівень існуючого(наявного) потенціалу, оцінити рівень прихованих та резервних можливостей, також побачити ефект синергічної взаємодії між елементами нарощеного потенціалу та створити новий тип потенціалу підприємства

Список використаних джерел

1. Бельтюков Є.А., Свірідова С.С., Черкасова Т.І., Некрасова Л.А. Формування і розвиток потенціалу промислового підприємства. Одеса, 2009. 456 с.

2. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка. Київ, 2014. 216 с.

3. Гаман С.М. Тенденції розвитку легкої промисловості України. Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. 2006. № 3. С. 49-55.

4. Максименко І.О. Легка промисловість України: сучасний стан те перспективи розвитку. Вісник Хмельницького національного університету. 2009. № 7. С. 37-41.

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: ukrstat.gov.ua.

6. Добикіна О.К., Рижиков В.С., Касьянюк С.В., Кокотько М.Є. Потенціал підприємства: формування та оцінка. Київ, 2012. 208 с.

7. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка. Київ, 2014. 352 с.

8. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства. Київ, 2009. 400 с.

9. Тимощук М.Р. Методи оцінювання потенціалу розвитку підприємств з урахуванням вагомості фінансово-економічних факторів. Науковий вісник НЛТУ України. 2010. № 20. С. 241–248.

References

1. Beltyukov Y.A., Sviridova S.S., Cherkasova T.I., Nekrasova L.A. Forming and development of potential of industrial enterprise. Odesa, 2009. 456 p.

2. Fedonin O.S., Ryepina I.M., Oleksyuk O.S. Potential of enterprise: forming and estimation. Kyiv, 2014. 216 p.

3. Gaman S.M. Trends of progress of light industry of Ukraine. State and regions. Series: Economy and enterprise. 2006. № 3. pp. 49-55.

4. Maksymenko O.I. Light industry of Ukraine: the modern state that prospects of development. Announcer of the Khmelnitsky national university. 2009. № 7. pp. 37-41.

5. Official site of Government service of statistics of Ukraine. URL: ukrstat.gov.ua.

6. Dobykina O.K., Ryzhykov V.S., Kasyanyuk S.I., Kokotko M.I. Potential of enterprise: forming and estimation. Kyiv, 2012. 208 p.

7. Krasnokutska N.S. Potential of enterprise: forming and estimation. Kyiv, 2014. 352 p.

8. Bachevskyi B.Y. Potential and development of enterprise. Kyiv, 2009.400 p.

9. Tymoshhuk M. Methods of evaluation of potential of development of enterprises taking into account ponder ability of financial factors //the Scientific announcer Ukrainian National Forestry University. 2010. № 20. pp. 241-248.